

جرایم و تخلفات کادر درمان در حوزه سلامت در حقوق ایران

حسین بیگی

استادیار، گروه آموزشی حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

(نویسنده مسئول)

Husseinbeigi26@yahoo.com

رضا نضافت

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران

rezanazafat1376@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: بررسی جرایم و تخلفات کادر درمان به جهت اهمیت و نقش حیاتی آن در زندگی انسان از حساسیت بالایی برخوردار است. لذا سزاوار بررسی و مطالعه‌ی بیش از پیش در این زمینه است چرا که با شناخت عناوین تخلفات و جرایم کادر درمان و مطالعه و بررسی آن می‌توان به نحو احسن از بروز این جرایم و تخلفات به نحو احسن جلوگیری کرد.

روش تحقیق: در این پژوهش روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی بوده و اطلاعات جمع‌آوری شده از کتب، مقالات و پایگاه اینترنتی صورت گرفته و به تحلیل و بررسی جرایم و تخلفاتی که کادر درمان و در راس آن‌ها پزشک می‌تواند مرتکب شود پرداخته شده است.

یافته‌ها: جرایم کادر درمان یا به بیان صحیح‌تر جرایم خاص کادر درمان نقش اساسی در حوزه‌ی سلامت ایفا می‌کنند به طوری که تخلفات و جرایم این افراد مخل نظم حاکم در حوزه‌ی سلامت بوده و طبقات زیان‌بار سنگینی دربر دارد قانونگذار صرف‌فروم براءت جویی قبل از اقدامات پزشکی قبیل (عمل جراحی و...) را رافع مسئولیت جزایی کادر درمانی ندانسته و در صورت قصور و ارتکاب جرمی مسئول اقدام خویش می‌باشد.

نتیجه‌گیری: قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی یک قانون کلی می‌باشد که بیشتر به تخلفات عامه پرداخته در حالی آیین‌نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلان حرفه‌های پزشکی و وابسته بیشتر جرایم خاص مرتبط با کادر درمانی را شامل می‌شود هر چند ممکن است کامل و جامع نباشد. گاهی این تخلفات می‌تواند تبعات زیان‌بار و مخرب بزرگی هم برای شخص هم برای جامعه ایجاد کند که ممکن است غیر قابل جبران باشد لذا لازم است به صورت ویژه‌ای به این امر پرداخت.

کلید واژه: کادر درمان، تخلف، جرم، سلامت

مقدمه

مقررات تازه تقنین شده‌ی قانون مجازات، با سلب ضمان مطلق از پزشک ماهر و تعدیل کردن آن ضمان بر مبنای تقصیر، قواعد مطلوبی را به ارمغان آورده‌است. در این قانون با رویکردی جدید ضمن دادن آزادی عمل بیش‌تر به پزشک به حمایت از وی برخاسته است که این امر هم با موازین اخلاقی انطباق دارد و هم اصول و قواعد فقهی بر آن صحه می‌گذارند. (قاسم زاده نازآفرین،

فرامرزی رزینی فاطمه، علی پور قوشچی سلمان، صالحی سید مهدی ۱۳۹۳)

جرایم پزشکی امروزه بخش مهمی از جرایم را تشکیل می‌دهند و از این رو پزشکان به جهت ارتباط روزمره و همیشگی خود با مردم همواره در معرض خطا و لغزش و نادیده گرفتن اصول و ضوابط مقررات پزشکی می‌باشند و همین امر لزوم تدوین سیاست جنایی تقنینی مطلوبی را اقتضاء می‌نماید. نظام های حقوقی دنیا، به افراد واجد صلاحیت در حرفه های پزشکی اجازه داده است تا اقداماتی را که لازمه درمان بیمار است بدون خوف از مسوولیت و در حدود مقررات قانونی انجام دهند.

با تحلیل مفهوم جرم می توان گفت که برخی از جرایم همانند (سرقت و شرب خمر و قتل و...) از جمله جرایمی هستند که همه ی اشخاص در هر موقعیت و جایگاه و زمان می توانند مرتکب شوند حال آن که برخی از جرایم اختصاصی هستند به عنوان مثال جرم اختلاس از آن دسته از جرایمی است که فقط شخصی در یک موقعیت و پست و شغل خاص می تواند انجام دهد.

جرایم کادر درمان نیز از جمله جرایمی است که شخصی در یکی از جایگاه های کادر درمانی موضوع ماده یک آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته که می تواند آن را مرتکب شود. در خصوص جرایم و تخلفات مربوط به پزشکان و کادر درمان آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلان حرفه‌های پزشکی و وابسته متشکل از ۵۶ ماده مصوب سال ۱۳۸۷/۰۴/۳۰ و قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی با ۲۴ ماده مصوب سال ۱۳۳۴/۰۳/۲۹ وجود دارد که به طور گسترده و وسیع جرایم و تخلفات کادر درمان را که مغل نظم عمومی حوزه سلامت است بیان و مجازات تعیین کرده است. همچنین است در مواد بند ج از ماده ۱۵۸، ماده ۴۹۵، ۴۹۶ و ۴۹۷ از قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ نیز مجازات هایی برای متخلفین در نظر گرفته شده و همچنین پژوهش های زیادی در زمینه تخلف های پزشکان و سایر کادر درمانی صورت گرفته که نشان از اهمیت ویژه ی امر پزشکی و درمانی است.

به نیکی پیداست که جرایم و تخلفات کادر درمان یکی از تضعیف کننده ی حقوق مردم بوده و این دلیل مطلوبی برای بررسی این موضوع است چرا که از آن دسته از جرایمی است که تمامیت جسمانی افراد را تهدید می کند. پس شناخت عناصر آن و بررسی امری اجتناب ناپذیر است در همین راستا محقق حاضر به دنبال پاسخگویی به سوالات زیر می باشد:

۱- تخلفات و جرایم کادر درمان شامل کدام موارد است؟

۲- کدام قوانین بر جرایم و تخلفات کادر درمان حاکم است؟

۳- عمده تفاوت میان تخلفات و جرایم کادر درمان کدام است؟

۱- روش تحقیق و ابزار جمع آوری اطلاعات

شیوه و روش این تحقیق تحلیلی - توصیفی است که با استفاده از منابع موجود در کتابخانه‌های مختلف و مراکز علمی معتبر (دانشگاه ها، سازمانها و ارگانهای وابسته و غیره) و هم چنین استفاده از سایت های اینترنتی معتبر صورت می گیرد. این پژوهش به روش کتابخانه‌ای و به وسیله‌ی فیش‌برداری از منابع مرتبط و مراجعه به سایت‌های مربوطه‌ی اینترنتی انجام گردید.

۲- یافته ها

با توجه به این که پزشکان و کادر درمان نقشی مهم و اساسی در حوزه سلامت ایفا می کنند و حافظان سلامت و حتی جان انسان ها هستند بدون شک جرایم و تخلفات می تواند آسیب های جدی و حتی گاهی جبران ناپذیری بر پیکره ی سلامت عمومی بزند لذا می توان با زیر سازی هایی مثل نظارت ، کنترل و وضع قوانین با ضمانت اجرای بالایی از این قبیل جرایم و تخلفات پیشگیری کرد در این حوزه پیشگیری بهتر از درمان عمل خواهد کرد پس شایسته است زیرسازی های مقابله در جهت پیشگیری از این نوع جرایم و تخلفات به عمل آید.

۳- مفهوم شناسی

۱-۳. پزشک در دانشنامه جهانی

پزشک (به معنای دور کننده درد و بیماری) یا دکتر (در اصطلاح رایج) در دانش پزشکی کسی است که به حرفه پزشکی یا طبابت، که برگرداندن سلامت انسان به وسیله مصاحبه با بیمار، مطالعه، تشخیص و درمان بیماری یا آسیب دیدگی می باشد، می پردازد. این معمولاً به دانش کافی آکادمیک مانند آناتومی، فاماکولوژی، فیزیولوژی و شناخت بیماری ها و درمان آن ها نیاز دارد.

۲-۳. کادر درمان

به استناد ماده ۱ آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مصوب ۱۳۸۷/۰۴/۳ فارغ التحصیلان کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد و بالاتر شاغل در رشته های علوم آزمایشگاهی، بیوتکنولوژی، رادیولوژی، بیورادیولوژی، رادیو تراپی، پرستاری، مامایی، اطلاق عمل، هوشبری، داروسازی، تغذیه، مبارزه با بیماریها، بهداشت خانواده، بهداشت کار دهان و دندان، فارغ التحصیلان دانشکده بهداشت، رشته های مختلف توان بخشی، فیزیو تراپی، بیوشیمی پزشکی، خدمات اجتماعی و مددکاری و علوم پایه پزشکی، روانپزشکی بالینی، کاپرو پراکتیک و روان شناسی بالینی و کودکان استثنایی و ژنتیک پزشکی و نیز سایر حرفه های وابسته به امور پزشکی که فعالیت آنان نیاز به اخذ مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دارد کادر درمان بوده و این آیین نامه ناظر بر آنان می باشد. (آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته مصوب سال ۱۳۸۷)

۳-۳. جرایم پزشکی

به طور کلی در خصوص جرایم پزشکی می توان گفت هر فعل یا ترک فعل در صورتی که با قصور یا عمد پزشک به بیمار آسیبی وارد شود، حسب مورد چنانچه عمدی یا غیرعمد باشد، طبق مقررات جنایات عمد و شبه عمد عمل خواهد شد، ضمن اینکه تخلف انتظامی نیز محسوب می شود. جرایم پزشکی به معنی ایراد صدمه بدنی غیرعمدی توسط پزشک به بیمار می باشد در

این صورت فرد متخلف علاوه بر تحمل کیفر و پرداخت خسارت، ممکن است پروانه اش بر اساس مقررات انتظامی برای دوره‌ای تعلیق یا در مواردی لغو و برای همیشه از اشتغال در این حرفه ممنوع می‌گردد.

آنچه به عنوان برائت جستن در عموم بیمارستانها پزشکان پیش از رفتن بیمار به اتاق عمل فرمی با عنوان برائت پیش روی بیمار قرار می‌دهند تا آن را امضا کنند. این امر اگرچه مطابق با ماده ۳۲۲ قانون مجازات اسلامی است و در خصوص خساراتی است که ممکن است از عدم توانایی یا اشتباه پزشک به بیمار وارد شود، اما به این مفهوم نیست که مسئولیت کیفری پزشک منتفی می‌شود. به عبارت دیگر، اگر پزشکی قبل از عمل و یا هر معالجه‌ای از بیمار امضاء برائت گیرد و احتیاط لازم را بکار نبرد و کار خود را به درستی انجام ندهد، مسئولیت کیفری از او سلب نشده و اعمال وی قابل تعقیب کیفری می‌باشد. از جمله جرایم پزشکی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- افشاء اسرا بیمار توسط پزشک نیز جرم است و ماده ۶۴۸ قانون مجازات اسلامی در این مورد اشعار دارد هر گاه پزشکی اسرار بیمار خود را افشا نماید، تا یک سال حبس مجازات می‌شود.
- ۲- کلیه جرایم غیر عمدی پزشک نیز قابلیت تعقیب کیفری است. این جرایم عبارت اند از درمان بیماری که می‌بایستی در بیمارستان و با تجهیزات و تیم پزشکی خاصی انجام گیرد و پزشک با داشتن آن تجهیزات، در درمانگاه یا مطب خود آن را انجام دهد، این موضوع تعقیب کیفری برای پزشک دارد.
- ۳- صدور گواهی خلاف واقع توسط پزشک، جرم کیفری است که این امر شامل همه مسولان و صاحبان تخصص می‌شود
- ۴- جنایت در عمل جراحی، به عنوان مثال اگر پزشکی در حین جراحی کلیه، بدون هیچ دلیل قابل توجیه پزشکی کلیه بیمار را بیرون آورد
- ۵- کلاهبرداری در پزشکی، مانند تبلیغات پزشکی یا دارویی به منظور اغفال مردم
- ۶- ماده ۱۲ قانون مصوب ۱۲۹۰: اگر هر پزشکی از نسخه رمز استفاده کند به چهار ماه حبس محکوم می‌شود. منظور از نسخه رمز، نسخه‌ای است که به صورت کد بین یک پزشک و یک داروخانه خاص قابلیت رد و بدل شدن دارد و اگر آن نسخه نزد داروخانه دیگری برده شود، داروخانه نمی‌تواند آن نسخه را تحویل دهد.
- ۷- عدم رعایت طرح جلوگیری از شیوع بیماریهای واگیر مصوب ۱۳۲۰
- ۸- عدم رعایت مقررات امور پزشکی، دارویی، و مواد آشامیدنی و خوردنی مصوب ۱۳۳۴

۴- تخلفات انتظامی پزشکی

تخلف انتظامی، به موارد تخطی و نقض افراد یک صنف، حرفه و یا شغل از مقررات و نظاماتی است که جهت حفظ شئون و سلامت افراد آن صنف یا حرفه در نظر گرفته می‌شود. یکی از این اصناف، صنف و حرفه پزشکی است. از این رو قانون‌گذار در جهت حفظ شئون جامعه پزشکی، حفظ و حمایت بیماران از بیماران و حمایت از حقوق صنفی و حرفه‌ای شاغلین حرفه‌های پزشکی، اقداماتی را که سبب هتک حرمت جامعه پزشکی شود، به عنوان تخلف شناخته و برای آن مجازات تعیین کرده است. گاه ممکن است فعل یا ترک فعل پزشک، عنوان مجرمانه نداشته و خارج از مصادیق جرم پزشکی باشد. در اینگونه موارد، به عملکرد پزشک عنوان تخلف پزشکی اختصاص می‌یابد

۴-۱. انواع تخلفات انتظامی پزشکان

مرجع تشخیص این امر سازمان نظام پزشکی است و به دلیل تخصصی بودن موضوع از نظرات کارشناسی متخصصان مربوطه استفاده خواهد شد. اگر تخلف پزشکان متضمن یکی از عناوین مجرمانه نباشد فقط به عنوان تخلف انتظامی با آن برخورد خواهد شد. عدم رعایت موازین شرعی و قانونی و مقررات صنفی و حرفه‌ای و شغلی و سهل‌انگاری در انجام وظایف قانونی به وسیله شاغلان حرفه‌ی پزشکی و وابسته به پزشکی، تخلف محسوب می‌شود. از جمله تخلفات پزشکی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ۱- تخلف انتظامی پزشکان و به کار نبردن حداکثر تلاش برای معالجه و درمان بیمار
- ۲- سهل‌انگاری در انجام وظیفه پزشکی و عدم رعایت موازین علمی، شرعی و قانونی
- ۳- افشا نمودن اسرار و نوع بیماری از سوی پزشک
- ۴- پذیرش بیمار بیش از حدود توان معاینه و درمان توسط پزشک
- ۵- تخلفات انتظامی پزشکان و انجام اعمال خلاف شئون پزشکی
- ۶- تحمیل نمودن مخارج غیر ضروری توسط پزشک به بیماران
- ۷- ایجاد نمودن رعب و هراس در بیمار از سوی پزشک
- ۸- تجویز داروهای روان‌گردان و مخدر از سوی پزشک-
- ۹- تخلفات انتظامی پزشکان و رعایت نمودن تعرفه‌های خدمات درمانی
- ۱۰- اخذ مبلغ مازاد بر وجوه دریافتی، توسط مسئولان موسسات درمانی
- ۱۱- عدم همکاری لازم در زمان وقوع بحران و سوانح و یا پیشگیری از بیماری‌های واگیردار توسط پزشکان
- ۱۲- ممنوعیت جذب و هدایت بیمار از موسسات بهداشتی درمانی دولتی و خیریه به مطب شخصی یا موسسات پزشکی خصوصی
- ۱۳- تخلفات انتظامی پزشکان و جذب بیمار از طریق تبلیغات گمراه‌کننده
- ۱۴- انتشار مقالات و گزارش‌های پزشکی خلاف اصول علمی از سوی پزشکان که جنبه تبلیغاتی داشته باشد
- ۱۵- استفاده از عناوین علمی و تخصصی تایید نشده توسط پزشک
- ۱۶- تجویز دارو خارج از مجموعه دارویی کشور توسط پزشک
- ۱۷- تخلفات انتظامی پزشکان و عدم ادامه درمان بیمار
- ۱۸- انتخاب پزشک مشاور بدون نظر پزشک معالج
- ۱۹- فروش دارو و تجهیزات پزشکی در محل اشتغال توسط پزشکان
- ۲۰- عدم تحریر صحیح مشخصات و نحوه استفاده داروهای تجویز شده توسط پزشک

۵- تفاوت جرایم پزشکی با تخلفات پزشکی

ممکن است پزشکان در روند درمانی بیمار، از روی عمد یا اشتباه، به بیمار آسیب وارد کنند که این امر، جرم یا تخلفی پزشکی است و بیمار می‌تواند علیه پزشک اقدام به طرح دعوی کند. در قانون کشور ایران، مراجع کیفری، انتظامی و مراجعی خاص برای

آدرس دبیرخانه همایش: آذربایجان شرقی، مراغه، بلوار شهید درخشسی، مجتمع اداری و آموزشی

دانشگاه آزاد اسلامی مراغه، ساختمان اداری اندیشه شهید سلیمانی، طبقه دوم

تلفن تماس: ۰۴۳۷۲۵۵۸۳ - ۰۴۳۷۲۵۲۵۰۶ داخلی ۳۳۶ و ۳۳۳

رسیدگی به شکایت بیمار پیش بینی شده است. مسئولیت پزشک بر مبنای نظریه تقصیر است که بار اثباتی بر عهده شخص آسیب دیده قرار دارد. (توانا، احمد؛ جعفری زاده، فتاح اسفند ۱۴۰۱)

به طور کلی میان جرایم پزشکی و تخلفات پزشکی تفاوت وجود دارد. به عنوان مثال تخلفات پزشکی مواردی مانند سهل انگاری در انجام وظیفه و یا افشای اسرار هستند که پزشک بر خلاف قوانین و مقررات وضع شده صنفی رفتار می کند. اما جرایم پزشکی مواردی هستند که در قانون مجازات اسلامی قانونگذار برای آن جرم و مجازات در نظر گرفته است، ولی شخصی که مرتکب آن می شود پزشک و یا جزء تیم پزشکی است. از سوی دیگر، رسیدگی به تخلفات پزشکی در صلاحیت دادسرای انتظامی پزشکی است. اما رسیدگی به جرایم در حیطه صلاحیت محاکم عمومی دادگستری است.

همچنین رسیدگی به تخلفات پزشکی توسط هیأت های بدوی انتظامی، مانع رسیدگی توسط محاکم قضایی نمی شود، زیرا ممکن است پزشک اقدام به عملی نماید که واجد وصف مجرمانه باشد و از آن جایی که چنین امری تخلف نیز محسوب می شود، محاکم دادگستری و هیأت های بدوی انتظامی هر کدام می توانند جداگانه به موضوع رسیدگی کنند، با این حال، در اکثر موارد می توان هم به سازمان نظام پزشکی و هم به محاکم دادگستری به شکل همزمان مراجعه کرد و هیچ یک مانعی برای صلاحیت دیگری محسوب نمی شود.

۶- ضمانت اجرای قصور پزشک

پزشکان از نظر قانونی مسئول خطاهای خود هستند. بنابراین اگر غفلت، عدم مهارت، یا سهل انگاری آنان در درمان و عدم رعایت مقررات دولتی و موازین پزشکی سبب خسارت دیدن و ضرر بیماران گردد باید خسارت را جبران کند در حقوق جزای پزشکی، جرایم پزشکی که شامل هر نوع فعل و ترک فعلی است که قانونگذار آن را جرم شناخته و برای آن مجازات تعیین کرده است و موجبات بر هم خوردن نظم و امنیت در جامعه و مسئولیت مرتکبین آن را فراهم می آورد. (محمودی، ژیل، ۱۳۹۷)

پزشک در انجام اقدامات پزشکی و اعمال جراحی جز موارد فوری، می بایست رضایت بیمار یا اولیا و یا نمایندگان قانونی وی را بگیرد و دومین وظیفه وی رعایت موازین فنی و علمی پزشکی و نظامات و مقررات دولتی است. چنانچه پزشک در حین معالجات، مرتکب تقصیر شود یا قصوری از وی سرزند در این صورت ضامن خسارات جانی و بدنی وارده به بیمار خواهد بود. تقصیر اعم است از بی احتیاطی، بی مبالایی، عدم مهارت و عدم رعایت نظامات فنی و... اقدامات پزشکان، چنانچه متضمن قصور یا تقصیر باشد، غیر عمدی محسوب شده و حسب مورد به پرداخت دیه یا ارض محکوم خواهند شد.

تخلفات جزایی و انتظامی پزشکان دو مفهوم متمایز بوده و از جهات عدیده ای با یکدیگر تفاوت دارند؛ خطای انتظامی نقض تکالیفی است که به موجب مقررات صنفی وضع شده است. پزشکان به موجب مقررات صنفی مکلف به رعایت مواردی می باشند که عدم انجام آنها موجب مسئولیت انتظامی ایشان می گردد و انجام این اعمال به هیچ وجه منجر به تعقیب جزایی نخواهد شد. در حالی که جرم فعل یا ترک فعلی است که قانون گذار برای آن مجازاتی در نظر گرفته باشد و از طرف شخص مسئول ارتکاب می یابد. رسیدگی به تخلفات پزشکی توسط هیأت های بدوی انتظامی مانع رسیدگی توسط محاکم قضایی نمی شود، چرا که ممکن است پزشک اقدام به عملی نماید که واجد وصف مجرمانه باشد و چون چنین امری بالتبع تخلف نیز محسوب می شود، محاکم دادگستری و هیأت های بدوی انتظامی هر کدام می توانند جداگانه به موضوع رسیدگی کنند.

۷- نحوه رسیدگی به جرایم پزشکی

متأسفانه درباره مسئولیت پزشکی قانون و مرجع رسیدگی کننده ای جامع و کاملی وجود ندارد تا در صورت بروز مشکل بتواند انتظارات این دو قشر را در حد مطلوب بر طرف کند و به همین دلیل گاه‌ها منافع بیمار و پزشک به خوبی تامین نمی گردد. (عباسی، مصطفی و لرجوری، عاطفه، ۱۳۹۸) رسیدگی به جرایم و تخلفات پزشکی از طریق مراجع مختلفی صورت می گیرد. به این نحو که مراجع رسیدگی کننده در نظام حقوقی ایران عبارتند از: (شورای حل اختلاف ویژه ی امور پزشکی، سازمان تعزیرات حکومتی، دادگاه عمومی و انقلاب و سازمان نظام پزشکی می باشد. (گتوندی، شیوا، انگلستان ۱۳۹۹)

پس از اینکه بیمار یا بازماندگان متوفی اقدام به ثبت شکایت در دادسرا می نمایند و شعبه رسیدگی کننده از سوی معاونت ارجاع دادسرا تعیین می شود مقام رسیدگی کننده ابتدائاً درخواست می کند تا پرونده پزشکی بیمار از مطب یا بیمارستان مربوطه اخذ شود و در ادامه با ارجاع امر به کمیسیون پزشکی تقاضا می کند که کمیسیون مذکور علت حادثه را با بررسی های تخصصی اعلام نماید و در ادامه اگر نظر کمیسیون بر خطای پزشک باشد با صدور کیفرخواست پرونده به دادگاه جرایم پزشکی، بهداشتی و دارویی ارجاع می گردد برای رسیدگی و اگر نظر مقام رسیدگی بر براءت پزشک باشد اقدام به صدور قرار منع تعقیب می نماید که در این حالت نیز با اعتراض بیمار یا ورثه متوفی پرونده به دادگاه جرایم پزشکی، بهداشتی و دارویی ارسال می گردد. (نظریات وکلای موسسه ی امین عدالت)

۸- جرایم پزشکی در قانون

هر رفتاری را نمی توان مجازات کرد و شرط اعمال مجازات بر رفتار مرتکبان، آن است که قانونگذار قبلاً آن رفتار را جرم انگاری نموده باشد. این موضوع، یکی از مهم ترین عناصر یا ارکان جرائم را تشکیل می دهد که اصطلاحاً به آن رکن قانونی یا عنصر قانونی جرم می گوئیم. لذا وجود عنصر قانونی جرم در کنار عنصر مادی و عنصر معنوی برای مجازات نمودن اشخاص امری لازم و ضروری تلقی می شود. در رابطه با جرایم کادر درمان نیز این گونه بوده و لازمه مجازات کادر درمانی آن است که عنوان مجرمانه و مجازات آن در قانون توسط قانونگذار قید شده باشد که غیر از آیین نامه و قانون ذکر شده مقنن قانون مجازات اسلامی مصوت ۱۳۹۲ در مواد بند ج ماده ۱۵۸ و مواد ۴۹۵، ۴۹۶ و ۴۹۷ به مواردی اشاره نموده است.

۹- مسئولیت فقهی پزشک

مسئولیت پزشک در برابر خسارت‌های پدید آمده به لحاظ فقهی بسیار مهم و حیاتی است که از یک سو به حقوق بیماران و از سوی دیگر به مخاطره انداختن حرفه پزشکی مربوط می‌شود. در قانون مجازات اسلامی مواد ۳۱۹ و ۳۲۲ به مسئولیت محض تعهد به نتیجه پزشک اشاره و تنها راه را اخذ براءت از مریض یا ولی او می‌داند. مسأله مسئولیت پزشک در پرتو قاعده احسان که نفی هر گونه ضمانی از محسن دارد، به جدّ در این حوزه راهگشا خواهد بود. در این نوشتار ضمن تحلیل مبانی و قلمرو قاعده احسان به مؤلفه‌های تحقق موضوع آن پرداخته و این فرضیه به اثبات رسیده است که حرفه پزشکی آن گاه می‌تواند مشمول این قاعده قرار گیرد که تبرعی باشد و اخذ اجرت با احسان سازگار نخواهد بود لذا قاعده احسان نسبت به حرفه پزشکی در صورتی که اجرت دریافت نماید مشمول نخواهد داشت و البته مشمول قاعده نسبت به مسئولیت کیفری مسأله دیگری است که باید جداگانه مورد بررسی قرار گیرد.

۱۰- مسوولیت پزشک در خسارات غیر عمدی

مسوولیت پزشک در برابر خسارت های پدید آمده به لحاظ فقهی بسیار مهم و حیاتی است که از یک سو به حقوق بیماران و از سوی دیگر به مخاطره انداختن حرفه پزشکی مربوط می شود. در قانون مجازات اسلامی مواد ۳۱۹ و ۳۲۲ به مسوولیت محض (تعهد به نتیجه) پزشک اشاره و تنها راه را اخذ براءت از مریض یا ولی او می داند.. (سعدی، حسینی. ۱۳۹۰) البته قاعده حاکم در خسارات غیر عمد در اینجا نیز حاکم بوده و کادر درمان و در راس آنها پزشک در صورت کوتاهی مسئول جبران ضرر و زیان ناشی از آن جرم می باشد هر چند که خسارت وارد آمده غیر عمد بوده باشد.

نتیجه گیری

با توجه به آنچه که در این تحقیق به تحلیل و بررسی آن پرداختیم می توان بیان داشت که تخلفات و جرایم مربوط به کادر درمان با توجه اهمیت آن باید به صورت کامل و جامع و ویژه ای مورد توجه مقنن قرار بگیرد چرا که حوزه ی سلامت یکی از حوزه های مهم اجتماع محسوب می شود.

با بررسی های به دست آمده می توان مقرر کرد که ضمانت اجرای جرایم و تخلفات کادر درمان پزشک شامل یک قانون و یک آیین نامه تحت عنوان آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه ای شاغلان حرفه های پزشکی و وابسته با ۵۶ ماده تصویب در سال ۱۳۸۷/۰۴/۳۰ و قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی با ۲۴ ماده مصوب سال ۱۳۳۴/۰۳/۲۹ وجود دارد که پیشبینی هایی در آن ها صورت گرفته که می توان با بازنگری و تدبیر ضمانت اجرایی بالاتری از بروز تخلف و جرایم کادر درمان پیشگیری نمود.

میان جرایم پزشکی و تخلفات پزشکی عمده تفاوتی وجود دارد. مثل این که تخلفات پزشکی شامل مواردی مثل افشا نمودن نوع بیماری یا اسرار بیماری است که پزشک بر خلاف قوانین و مقررات مرتبط به شغل خود انجام می دهد در حالی که جرایم پزشکی مواردی را شامل می شود که در قوانین کیفری برای آن جرم و مجازات تعیین شده با این تفاوت از سایر جرایم که مرتکب آن جرایم پزشک و یا از کادر درمانی است و رسیدگی به تخلفات آنان بیشتر در صلاحیت هیئت های نظارت یا هیئت های بدوی انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی می باشد که این قبیل رسیدگی ها مانع از رسیدگی محاکم عمومی نیست و رسیدگی به جرایم کادر درمانی در صلاحیت محاکم عمومی دادگستری است.

همچنین رسیدگی به تخلفات پزشکی توسط هیأت های بدوی انتظامی، مانع رسیدگی توسط محاکم قضایی نمی شود، زیرا ممکن است پزشک اقدام به عملی نماید که واجد وصف مجرمانه باشد و از آن جایی که چنین امری تخلف نیز محسوب می شود، محاکم دادگستری و هیأت های بدوی انتظامی هر کدام می توانند جداگانه به موضوع رسیدگی کنند، با این حال، در اکثر موارد اشخاص می توانند هم به سازمان نظام پزشکی و هم به محاکم دادگستری به شکل همزمان مراجعه کرده و هیچ یک مانعی برای صلاحیت دیگری محسوب نمی شود.

منابع

- ۱- آیین نامه انتظامی رسیدگی به تخلفات صنفی و حرفه‌ای شاغلان حرفه‌های پزشکی و وابسته مصوب سال ۱۳۸۷/۰۴/۳۰
- ۲- قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب سال ۱۳۳۴/۰۳/۲۹
- ۳- نظریه دکتر محمدرضا ساکی معاون پیشین دانشکده علوم قضایی و عضو هیئت علمی دانشگاه
- ۴- مجله ایرانی، اخلاق و تاریخ پزشکی، دوره هفتم، شماره ۴، آبان ۱۳۹۳ - ناز آفرین قاسم زاده، فاطمه فرامرزی رزینی، سلمان علی پورقوشچی و سید مهدی صالحی
- ۵- محمودی، ژیلدا، ۱۳۹۷، بررسی کیفی جرایم پزشکی و مسئولیت پزشکان، اولین همایش بزرگ مطالعات و پژوهش های علمی علوم انسانی، تهران،
- ۶- عباسی، مصطفی و لرجوری، عاطفه، ۱۳۹۸، بررسی جرایم حوزه پزشکی در پرتو حقوق موضوعه ایران، کنفرانس ملی ایده های نوین و پژوهش های کاربردی در علوم انسانی، رشت،
- ۷- گتوندی، شیوا. بررسی تطبیقی فرآیند رسیدگی جرایم پزشکی در حقوق ایران و انگلستان. مجله حقوقی دانشگاه اصفهان ۱۳۹۹
- ۸- مجله علمی - پژوهشی فقه پزشکی، دوره ۳ شماره ۷-۸، (۱۳۹۰) صفحه ۴۱-۷۱
- ۹- فقه، حقوق و علوم جزا تابستان ۱۳۹۹، شماره ۱۶ - جلد ۱ (۷ صفحه - از ۴۷ تا ۵۳)
- ۱۰- نظریات وکلای موسسه ی امین عدالت
- ۱۱- (سعدی، حسینعلی. (۱۳۹۰) تحلیل مسوولیت پزشک در قبال خسارات غیر عمدی در پرتو قاعده احسان. فقه پزشکی، ۳(۷)- ۸ (۴۱-۷۱)
- ۱۲- توانا، احمد؛ جعفری زاده، فتاح؛ جامعه شناسی سیاسی ایران اسفند ۱۴۰۱ - شماره ۲۸ (19) ISC صفحه - از ۳۰۳۳ تا (۳۰۵۱)

Crimes & Violations of Medical Personnel in the Field of Health in Iranian Law

Hossein Beigi

Assistant Professor, Educational Department of Criminal Law & Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran (Corresponding Author)

Husseinbeigi26@yahoo.com

Reza nazafat

M.A student in Department of Criminal Law & Criminology, Maragheh Branch, Islamic Azad University, Maragheh, Iran

rezanazafat1376@gmail.com

Abstract

Background & Purpose: Investigation of the crimes and violations of the medical staff is highly sensitive due to its importance and vital role in human life. Therefore, it deserves to be examined and studied more in this field, because by knowing the titles of violations and crimes of the treatment staff and studying them, it is possible to effectively prevent the occurrence of these crimes and violations as much as possible.

Research Method: In this research, the research method is descriptive-analytical, and the information collected from books, articles, and internet sites, and the crimes and violations that can be committed by the medical staff, especially the doctor, have been analyzed.

Findings: The crimes of the treatment staff or the correct and complete correction of the specific crimes of the treatment staff play an essential role in the field of health, so that the violations and crimes of people disturb the prevailing order in the field of health and have heavy harmful effects on the law. The mere transfer of the exoneration form before medical procedures such as (surgery, etc.) does not relieve the responsibility of the medical staff, and in case of negligence and committing a crime, he is responsible for his own actions.

Conclusion: The law related to the regulations of medical and pharmaceutical affairs and food and drinkable substances is a general law that deals mostly with public violations, while the disciplinary code of dealing with trade and professional violations of medical and allied professions deals with specific crimes related to medical personnel. although it may not be complete and comprehensive. Sometimes these violations can create harmful and destructive consequences for both the person and the society, which may be irreparable, so it is necessary to deal with this matter in a special way.

Keywords: Treatment Staff, Violation, Crime, Health